

EN GAMMAL BOHUSLÄNSK HERRGÅRD

Av Sven Rydstrand

Wese herrgård vid Brofjorden i Bro sn en minnesrik 1600-tals-byggnad som nu hotas av rivning

Den bohuslänska landsbygden har numera inte kvar så värst många gamla byggnader av trä med kulturminnen från svunna århundraden. Särskilt i norra delen av landskapet har bl. a. stenindustrins frammarsch i början av detta sekel och senare jordbrukets stora uppsving förorsakat en nybyggnadsepidemi, som naturligtvis är mycket glädjande, men som tyvärr också nästan totalt sopat bort spillrorna av gångna generationers kultur.

För all del. *"Evigt kan ej bli det gamla."* Däri måste man ge skalden rätt, och inte heller vi, som vårdar oss om gammalt och fornt, bör sätta oss emot en sund utveckling i berörda avseende. Men det vore väl mycket otacksamt emot våra fäder om vi inte läte några av deras gamla vackra byggnader stå kvar såsom minnen till kommande släktled.

Det är därför denna lilla artikel skrives. Ty ute vid Brofjorden i Bro socken ligger en sådan gammal minnesrik 1600-talsbyggnad, som nu är hotad av rivning. Det är Wese herrgårdshus, en präktig byggnad i två våningar och med bortåt ett tjogtal stora rum. För gårdsägaren är det av ekonomiska skäl omöjligt att underhålla den stora byggnaden, och tyvärr har den börjat förfalla.

Men byggnaden innehåller en hel del minnen av kulturhistoriskt värde, och därför borde den skyddas. I slutet av 1600-talet blev den uppförd av den i Bohusläns historia välkände karolinen och amiralen Olof Knape Strömstierna, som dog år 1730. Bjälkarna i den stora högtidssalen skall härstamma från ett av amiralens skepp. I övrigt är huset till stor del byggt av ektimmer, övre våningen är något omändrad sedan början av 1800-talet. I en del av rummet finns takmålningar från

tidigt 1700-tal. De har emellertid blivit övertäckta med papp någon gång under 1800-talet, men på så sätt har de också skyddats. En präktig källare, murad av ansenliga stenblock, finns också under huset. Den är försedd med mycket små fönstergluggar, framför vilka sitter järngaller. Och traditionen vill göra gällande att här varit ett fängelse under forna krigiska tider.

Även en annan gammal byggnad finns kvar på gården. Det är en flygel-byggnad från mitten av 1600-talet. I den bodde fordom herrgårdens rättare och drängar. Rummen i den bygg-naden har fått sina särskilda egendomliga namn, som bevarats i folkmun. Även ladugårdsbyggnaderna är mycket gamla, helt uppförda av timmer. Wese har troligen i äldsta tider varit en kungsgård. Gamla handlingar förtäljer nämligen att den år 1317 ägdes av den norske konungen Håkan Magnusson, som då donerade den till S:t Michaels kapell i Tönsberg, för att han och hans förfäder skulle få "själhjälp".

Sedan dess har gården haft många ägare. Stormän av olika rang har som ägare gästat Wese under de gångna århundradena. Bland dem kan nämnas Bagge, Maaneskiold, Strömstierna, Grieffenschiits, Hjort, Kamp m.fl. Den allra namnkunnigaste bland dem var Strömstierna. Han var en betydande krigare, som flera gånger räddade den bohuslänska kusten från danskarnas anfall på Karl XII:s tid. Han skänkte bl. a. predikstol och altartavla till Bro kyrka, och i templets kor ligger han begravnen i ett av honom själv förfärdigat gravkor med en rikt utsirad häll. Där står ännu i dag hans kyrkbänk, avsedd för Wese ägare i alla tider, och där hänger hans epitafium med porträtt och tvenne florbhängda värjor på kyrkoväggen.

I Brofjorden nära Wese gård kan man se delar av amiral Srömstiernas fartyg sticka upp ur vattenytan

I bygden lever också kvar otaliga historier om den tappra amiralen och hans bedrifter. Och strax vid Wese gård ligger i Brofjorden ett av hans sjunkna fartyg. De grova ekstockarna i detta är synnerligen väl bevarade, trots de tvåhundra åren i leran. Det borde i alla fall upptagas med det snaraste, innan åverkan sker, ty det rymmer säkerligen föremål av oskattbart värde till belysning av

den tidens skeppsbyggeri och sjöväsen m.fl. kulturyttringar. Och nu resonerar man i bygden om den gamla herrgården och dess framtida öde. Allmänt anser man, att de gamla byggnaderna borde bevaras och underhållas, ty de är ju de enda äldre herrgårdsbyggnader, som står kvar i dessa trakter. Och ägaren har själv anmält till Kulturminnesrådet i Bohuslän, att han önskar byggnaden bevarad såsom kulturminne. Men medel saknas även här. Restaureringen skulle enligt sakkunskapen gå till bortåt femtio tusen kronor.

Men den summan skulle säkerligen inte vara bortkastad. Den skulle förränta sig väl t.ex. genom den trevnad Wese såsom hembygdsgård skulle ge åt bygden. Skulle det kunna ordnas så, att en blivande hembygdsförening i socknen förslagsvis av statsmedel eller ur Konungens Kulturfond erhöll bidrag för inköp och restaurering av husen för att där upprätta hembygdsmuseum och arkiv, studiesalar för ungdom o. dyl., så skulle den fattiga bygden därigenom bli mycket rikare i andligt och kulturellt avseende.

Man vill alltså gärna hoppas, att den gamla gården med hjälp av myndigheter eller enskilda skall kunna räddas från förstörelse. Och helst ville man, att den inte skulle bli blott en död museibygnad utan ett levande hem för bygdens kultur och kulturella strävanden.